

Beóthy Ákos: Fennáll!

Krasznay Ferenc: Egy kis bismarcki politikát!

Veszelovszky Ferenc: A nemzetiségi törvénynek jóindulatú, célszerű, barátságos fogantatása hazánkban igen sok bajnak elejét vette volna. (*Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Az csinálta a bajt!*)

Nyelv nélkül népek nem léteztek, nem képzelhetők, nem is fognak létezni. (*Nagy zaj. Egy hang a szélsőbaloldalon: A magyar nyelv nagyon szép nyelv! Elnök csenget.*)

Nyelvről népek le nem mondhatnak, azzal fel nem hagyhatnak, a jelenkorban pedig népeket nyelvüktől megfosztani, más nyelvűekké átváltoztatni képzelhetetlen...

Beszéde további részében követeli a virilizmus eltörlését, az általános, községenkinti és titkos választójogot, az ingyenes oktatást, a katolikus egyházi autonómiát, az egyházpolitikai törvények revízióját. Javasolja a kötött birtokok feloldását és paraszti kézre juttatását, a katonai szolgálat időtartamának két évre csökkentését, a közigazgatási reform mielőbbi végrehajtását.

E

1902 febr. 6

Rabár Endre beszéde a kormány nemzetiségi politikájáról és a rutén akcióról az 1902. évi költségvetés képviselőházi vitájában¹

... Méltóztassék most már megengedni, hogy áttérjek tulajdonképpeni tárgyamra, és foglalkozzam röviden a nemzetiségi kérdéssel. (*Halljuk! Halljuk!*) Én azt találom, hogy az egész kontinensen sehol nincsen a nemzetiségeknek jobb helyzetük, mint Magyarországon. (*Általános helyeslés.*) Ha az 1868 : XLIV. tc. a maga szerencsétlenségében nem állana fenn, én azt hiszem, hogy Magyarországon a nemzetiségek nem is tudnának okot találni a panaszra. Ez az egy, amivel elő szoktak állani, mindig arra a törvényre hivatkoznak, hogy nincsen végrehajtva. Megvallom őszintén, én is úgy tekintem, hogy ez a törvény, mint Haydin képviselőtársam tegnap mondta, idealizmuson és nem realitáson alapszik. Aminthogy a társadalmi szokások között is találkozunk gyakran azzal, hogy udvariassági tényt gyakorol a magyar vele született szokásainál, lovagiasságánál fogva, épp úgy igen gyakran találkozunk az ő részéről majdnem könnyelműnek nevezhető olyan udvariassággal is, melyet a másoknak hasonló udvariassággal, hasonló lovagias érzelmekkel elfogadni nem is szabad. Úgy találom, hogy a nemzetiségi törvényt nem is szükséges végrehajtani, hiszen a nemzetiségektől ebben az országban senki sem követel semmiféle olyan joglemondást, amelyet ők fájlahatnának...

Az igazságszolgáltatás terén még senki sem szenvedett hátrányt amiatt, mert nem tudott magyarul. A közigazgatás terén elismeri a nemzetiségi panaszok jogosultságát, mert ott előfordultak visszaélések. Az utóbbi időben – szerinte – a helyzet ezen a téren sokat javult.

... A magam részéről a t. kormányelnök úrnak nemzetiségi politikáját egyedül helyesnek célszerűnek és hasznosnak ismerem el. (*Helyeslés jobbfelől.*) Az erőszak politikáját ebben a kérdésben én helyesnek el nem ismerem, mert az erőszakos politika ezen a téren vonhat ugyan maga után bizonyos zsibbadást, ami célra vezet azonban az, hogy a nemzetiségek itt magukat csakugyan valóságos jogállamban érezzék, ahol mindenki megkapja a maga igazságát. Viszont kell igenis ott, ahol szükség forog fenn, bizonyos erély, a magyar állam hatalmának éreztetése, és ez nem is fog ma hiányzani, ha arra szükség lesz. Meg vagyok győződve, hogy a t. miniszterelnök úr ennek is meg fogja találni mindig a helyes módját. (*Helyeslés.*)

¹ Közli: Képv. Napló, 1901—1906, II. 289—292. 1.

Fontos körülmény az, hogy ma e házban a nemzetiségeknek több képviselője van. Azt tartom, sokkal helyesebb, ha ezek a képviselők mindazokat a panaszokat itt, az illetékes helyen terjesztik elő, mintha a nemzetiségek külföldre, a helyzetnek sokszor elferdítésével, mennek panaszra. S amint láttuk, itt az a hang, amely az ő részükről idáig megnyilatkozott, sokkal jobban hangzott, mint ahogy azt tulajdonképpen előre vártuk, mert mindenki azt hitte, hogy most majd a szászok, tótok, románok mind tele lesznek panasszal és nagy követelésekkel...

A nemzetiségi képviselők bemutatkozása kellemes csalódást jelentett, s kívánatos lenne, ha az egész nemzetiségi közvélemény hasonló felfogást tanúsítana. Ott azonban mást tapasztal. Papp József kormánytámogató román képviselő nevét például gyászkeretben közölte a román nemzetiségi sajtó („Josef Popu deputatu”), közölve, hogy részéről erkölcsi halottnak tekinthető.

Áttérek e kérdés keretében egy speciális ügyre, az ún. rutén-ügyre, amellyel foglalkozni kívánok. *(Halljuk! Halljuk! a jobb- és baloldalon.)*

A közéletben gyakran találkozunk azzal a téves nézettel, hogy Magyarország nemzetiségei között a rutének is nemzetiséget képeznek. A magam részéről, érve a munkácsi és eperjesi egyházmegyéhez tartozó görög katolikusokat, egyszerűen visszautasítom ezt. *(Helyeslés a baloldalon.)* Ezek nemzetiséget sosem képeztek, ma sem képeznek, és nem is kívánnak olyant képezni. Ezek a görög katolikusok majdnem egy milliót haladnak meg; a két egyházmegyében 300 000-en felül tisztán magyarok, akiknek nagyon csekély percentje az, amely elmagyarosodott, a többi született fajmagyar. Ezeket először is ruténeknek nevezni, azt hiszem, nem lehet. *(Helyeslés.)* De kikből állnak még ezek a görög katolikusok? Állnak azon szláv utódokból, akiket a magyarok a honfoglalás idején itt találtak. Ezek az utódok szintén nem nevezhetők ruténeknek. És állnak azon ivadékokból, akiknek őseit a vándorútjuk alkalmával magukba felszívták, és akik Magyarországon már mint honfoglalók jelentek meg. Ezeknek az utódai sem rutének.

Tehát, kik azok a rutének tulajdonképp? Nem mások, mint ivadékaik azoknak, akiket Koriatovics herceg főleg Máramaros megyében telepített le. Ezen letelepítettek utódai címén a két egyházmegye hívóit egyszerűen ruténeknek elnevezni, azt hiszem, joggal nem lehet. Én csak örömmel tudom üdvözölni a földművelésügyi miniszter úr intézkedését, hogy a maga költségvetésében is ma már azt az akciót többé nem rutén akciónak, hanem hegyvidéki, vagy felvidéki akciónak nevezi. *(Helyeslés a jobb- és baloldalon.)...*

Történeti áttekintést ad és kifejti, hogy a ruszinok mindig a magyarok mellett állottak, és számtalanszor adták bizonyosságát hazafiasságuknak. Említi, hogy 1896-ban, a millennium idején, a munkácsi püspök és papjaik vezetésével a ruszin értelmiség elzarándokolt a szent koronához és hálaadó istentiszteleten vett részt.

... Mikor 1896-ban a millennium alkalmával Munkácson annak a felállított emléknél talapzatát tették le, az ország különböző részeiből odasereglett sok magyar, s akkor látta, hogy ez a nép a teljes pusztulás szélén áll, és hogy annak csak szegénysége nagyobb kristálytisza hazafiságánál. *(Éljenezés.)* Akkor érelődött meg az eszme, hogy ezt a népet a magyarság érdekében bűn lenne elpusztulni engedni. *(Úgy van! a néppárton.)* Itt a képviselőházban, ha jól emlékszem, Baross Károly és Rubinek igen t. képviselőtársaim beszédeikben odavetették, de a főrendiházban gróf Esterházy János interpellációjában is úgy láttam odaállítva a kérdést, mintha e nép pusztulásának egyedüli oka a bevándorlás volna. Ez az igazságnak tökéletesen nem felel meg. Én nem akarom védelmembe venni azt a zsidóságot...

Buzáth Ferenc: No akkor nem jól ismeri a Felvidéket.

Rabár Endre: Jobban ismerem, mint Buzáth képviselő úr, legyen meggyőződve. Be is tudom bizonyítani, hogy ez így magában véve igazságtalan állítás. Méltóztassék figyelembe venni, hogy az az anyagi romlás már a bevándorlás előtt, a birtokrendezésnél kezdődött. A birtokrendezésnél ugyanis ez a nép részint tudatlansága, részint az egyes földtulajdonosok kiküldötteinek túlbuzgósága miatt határozottan megrövidült. Addig, amíg szabad volt annak a népnek kincstári földek is legeltetni, és a maga területei sem voltak még teljesen tönkretéve,

addig, amíg ott a baromtenyésztés virágzott, addig nem volt az a vidék még annyira a szegénység tanyája. Én tehát nem mondom, hogy az a bevándorlás szintén nem volt ennek a népnek romlására, de azt mondom — és ezt bizonyítani vagyok képes éppen az általam felhozottakkal —, hogy ez nem az egyedüli ok.

Köszönetet mond a kormánynak a hegyvidéki akcióért, és rámutat a további teendőkre.

Hát, igen t. ház, hogy csak a magam kerületét említsem meg, ebben a kerületben a kincstárnak erdőbirtokai meghaladják a 200 000 holdat. Amint említettem, a birtokrendezés folytán olyan a helyzet, hogy az egyes községek nevén álló és tulajdonát képező ingatlanok teljesen kopárak, hasznavehetetlenek. Már most én ennek a népcsoportnak sem alamizsnát, sem ajándékot nem kérek, és így az államháztartástól megerőltetést sem kívánok, hanem azt vagyok bátor ajánlani, határozza el magát a kormány arra, hogy ezen kopár területeket megfelelő ráfizetés mellett hasonló területű, elfogadható és használható területeivel cserélje ki. 25—30 esztendő leforgása alatt az a nép készegeesen, pontosan, becsületesen meg fogja fizetni azt a differenciát, ami az értékben előáll, viszont az állam a maga hathatósabb eszközeivel képes lesz ama hasznavehetetlen és kopár területeket hasznavehető erdőterületekké átalakítani. *(Helyeslés a jobboldalon.)*

Pénzügyi szempontból szintén fontos ez a körülmény. Mert míg ma az a 200 000 hold terület az ottani nagy szegénység közepette az államkincstár részére úgysem képez oly nagy értéket, mert hiszen nincsen sem munkása, sem a népnek igavonó ereje, addig, ha ez a nép anyagilag fellendül és virágzani fog, ha mindjárt csak a terület fele marad is meg az államkincstár tulajdonában, ez is fog oly értéket képviselni, mint ma az a 200 000 hold, amely fölött ma csak a sasok röpködnek és gyönyörködnek benne, a nép azonban kénytelen vándorbotot venni, és Amerikába menni. . .

Az északkeleti megyék görög katolikus papsága kongrua-kiegészítést igénylő társadalmi akcióját támogatja. Annál is inkább, hiszen — a papok [é. a gör. kat. alsópapság] politikai viselkedésétől függően ezt a segíly a kormányzat bármikor visszavonhatja. — A költségvetést elfogadja.

F

1902 febr. 6

Hódossy Imre beszéde a szlovák nemzeti követelésekről az 1902. évi költségvetés képviselőházi ülésében¹

T. képviselőház! *(Halljuk! Halljuk!)*. . . A nemzetiségi kérdés a magyar államnak egyik életbevágó legfontosabb kérdését képezi, amely úgy a törvényhozásnak, valamint a kormánynak is állandó és éber figyelmét kell, hogy igénybe vegye.

Engem arra, hogy ezen kérdéshez ma felszólaljak, az indított, hogy a napokban a háznak egyik tagja itt bizonyos követelésekkel lépett fel a tót nemzetiség nevében, és azt mondotta, hogy ő ezen követeléseket a nemzetiségi törvényre alapítja. Készítet engem a felszólalásra főleg az, hogy rámutassak ama követeléseknek valódi mivoltára, rámutassak aztán a nemzetiségi törvénynek szövegére, tartalmára, valódi értelmére, és kimutassam, hogy azon követelések nemcsak hogy nem alapulnak a nemzetiségi törvényen, hanem azzal homlokegyenest ellenkeznek *(Úgy van! jobbfelől.)*, és hogy az, aki ezen követeléseket felállítja, nem eme törvénynek végrehajtását kívánja, hanem a nemzetiségi törvénynek felforgatását *(Úgy van! jobbfelől)*, vagy legalább, mondjuk revízióját, de mindenesetre annak lényeges megváltoztatását követeli,

¹ Közli: Képv. Napló, 1901—1906, II. 300—304. 1.